

Aan de Minister van Justitie
t.a.v. mw. mr. I.M. Abels
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Afdeling Ontwikkeling

bezoekadres
Juliana van Stolberglaan 4
2595 CL Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t 070 - 361 9723
f 070 - 361 9746
www.rechtspraak.nl

datum 30 mei 2006
contactpersoon mr. A. Kuijer
doorkiesnummer 070 - 361 9706
e-mail a.kuijer@rechtspraak.nl
kamernummer 3.11
ons kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
onderwerp Conceptwetsvoorstel inzake de positie van de deskundige in strafzaken

Geachte heer Donner,

Bij brief van 30 maart 2006 informeerde u de Raad voor de rechtspraak (hierna: de Raad) over uw voornemen te komen tot een wetsvoorstel inzake de positie van de deskundige in strafzaken. U heeft daartoe een conceptwetsvoorstel met memorie van toelichting toegezonden. U gaf aan de Raad in de gelegenheid te stellen commentaar op het voorliggende conceptwetsvoorstel in te brengen. De Raad maakt graag gebruik van de geboden mogelijkheid.

Gehoord de gerechten heeft de Raad de eer u als volgt te berichten.

1. Inleiding en hoofdlijnen van het advies

De Raad waardeert het dat de positie van de deskundige in het strafproces thans ook vanuit legislatief perspectief opnieuw wordt gezien. De Raad meent echter dat de in het voorliggende conceptwetsvoorstel gemaakte keuze voor regeling van de positie van de deskundige, onder gelijktijdige handhaving van de –in velerlei opzicht afwijkende- regeling omtrent de deskundige in het gerechtelijke vooronderzoek (gvo) minder gelukkig is. Niet duidelijk is ook waarom aan de raadsheer-commissaris in dezen geen gelijke bevoegdheden als die van de rechter-commissaris toekomen.

Voorts vraagt de Raad er aandacht voor dat het conceptwetsvoorstel tot gevolg zal hebben dat de kring van vaste gerechtelijke deskundigen aanzienlijk zal worden vergroot. Dit zal voor de gerechtshoven, die immers met de benoeming en registratie van deze deskundigen zijn belast, een aanmerkelijke administratieve lastenverzwaring inhouden. De Raad heeft in het conceptwetsvoorstel geen inhoudelijk normering ter zake van de aan deskundigen te stellen kwaliteitseisen en evenmin enige bepaling of beschouwing ter zake van de organisatorische inrichting van het beoordelingssysteem aangetroffen. De Raad meent dat althans enig inzicht in de wijze waarop deze punten ingevuld zullen gaan worden onmisbaar is voor een goede beoordeling en waardering van het wetsvoorstel.

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 2 van 10

Tenslotte geeft het conceptwetsvoorstel de Raad aanleiding tot het stellen van een aantal vragen en opmerkingen van meer redactionele, verhelderende en juridisch-technische aard. Deze zijn in een aparte bijlage bij dit advies opgenomen.

2. Verschillende regimes ten aanzien van deskundigen binnen en buiten het gvo

Het conceptwetsvoorstel voorziet erin dat er twee regimes voor het benoemen van deskundigen door de rechter-commissaris (en in voorkomende gevallen: de raadsheer-commissaris) zullen komen: enerzijds de benoeming van deskundigen in het kader van het gerechtelijk vooronderzoek (gvo) en anderzijds de benoeming buiten het gvo om. Het blijkt dat deze regimes op een groot aantal onderdelen van elkaar afwijken.

De Raad meent dat onvoldoende wordt onderbouwd waarom bij de algemene inrichting van de regeling van de deskundige niet zo veel mogelijk is aangesloten bij de reeds bestaande deskundigenregeling in het gvo. Het naast elkaar bestaan van twee materieel sterk op elkaar gelijkende, maar qua formele vereisten sterk verschillende regelingen omtrent de deskundige vormt een extra administratieve belasting voor de met de uitvoering daarvan belaste functionarissen bij de gerechten. Het vergroot ook het risico dat daarbij zogenaamde vormfouten worden gemaakt.

De Raad geeft er dan ook de voorkeur aan indien de thans voorgestelde separate regelingen voor deskundigen binnen en buiten het gvo in vergaande mate zouden worden geïntegreerd. Denkbaar is daarbij dat de bepalingen met betrekking tot de deskundige binnen het gvo (art. 227 e.v. Sv.), vanzelfsprekend met de nodige aanpassingen, zouden worden ondergebracht bij de bepalingen voor het algemene regime ten aanzien van de deskundige in het strafproces. Een andere mogelijkheid zou zijn om de regeling in het Wetboek van Strafvordering inzake de deskundige binnen het gvo zodanig aan te passen dat deze nog slechts die bepalingen zal bevatten waarbij wordt afgeweken van het algemeen geldende regime ten opzichte van de deskundige.

2.1 Gelijkschakeling bevoegdheden rechter-commissaris en raadsheer-commissaris

In het conceptwetsvoorstel wordt geen aandacht besteed aan de positie van de raadsheer-commissaris. De Raad acht het echter wenselijk dat de raadsheer-commissaris ten aanzien van deskundigen in beginsel over dezelfde mogelijkheden en bevoegdheden zal kunnen beschikken als de rechter-commissaris. In het bijzonder verdient het de voorkeur dat ook de gerechtshoven, middels de raadsheer-commissaris- de mogelijkheid krijgen om voor de eerste zitting rechtstreeks (en dus niet alleen via de rechter-commissaris) deskundigenadvies, bijvoorbeeld bij de FPD, te kunnen vragen. Dit verkort de doorlooptijden van de procedures en vermindert de druk op de kabinetten van de rechters-commissaris.

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 3 van 10

3. De regeling van de benoeming van vaste gerechtelijke deskundigen

Het conceptwetsvoorstel bepaalt dat in bepaalde gevallen (technische onderzoeken) ook hulpofficieren van justitie de bevoegdheid krijgen om deskundigen (te weten reeds aangewezen vaste gerechtelijke deskundigen) te benoemen. Bovendien volgt uit het wetsvoorstel c.q. de memorie van toelichting dat ook de kring van personen die als vaste gerechtelijke deskundige moet worden benoemd zeer aanzienlijk wordt uitgebreid. Genoemd worden onder meer reclasseringsmedewerkers en de bedienaars van ademanalyseapparaten. Vermoedelijk zal dit ook gelden voor bij de politie werkzame wapendeskundigen e.d. Qua aantallen gaat hier derhalve om vele te benoemen vaste deskundigen, binnen welke groep waarschijnlijk ook sprake zal zijn van een relatief groot verloop.

Dit betekent voor de met de benoeming, beëdiging en registratie van dergelijke vaste deskundigen belaste gerechtshoven een aanmerkelijke extra administratieve belasting.

De Raad heeft zich in dat verband tevens de vraag gesteld of het niet wenselijk is om het mogelijk te maken dat niet alleen personen maar ook instellingen (bijv. Reclassering Nederland) of instituten (zoals het NFI) als vaste gerechtelijk deskundige te benoemen. Het Franse rechtssysteem kent reeds een dergelijke mogelijkheid.

Aldus zou kunnen worden voorkomen dat bij vertrek, langere afwezigheid of ziekte van een benoemde deskundige het benoemingstraject weer geheel opnieuw moet worden doorlopen. Het benoemde instituut zou dan vanzelfsprekend garant dienen te staan voor de deskundigheid van de met het betreffende onderzoek belaste medewerker(s). Uit de onderzoeksrapportage zou dan wel moeten blijken welke medewerker(s) in concreto met het onderzoek waren belast, zodat zij terzake ook kunnen worden benaderd of opgeroepen door de officier van justitie, de rechter-commissaris of de zittingsrechter). Hoewel deze kwestie op onderdelen nog nadere studie behoeft, meent de Raad dat deze mogelijkheid in ieder geval bij de verdere voorbereiding van het wetsvoorstel zou moeten worden betrokken

4. Aan deskundigen te stellen kwaliteitseisen

Graag had de Raad in ieder geval op hoofdlijnen enig inzicht gekregen in de kwaliteitseisen die zullen worden gesteld bij algemene maatregel van bestuur (zie artikel 51i lid 3). Ook met het oog op de beoordeling van uitvoerbaarheid van het wetsontwerp is het voor de Raad van belang te weten welke kwalificaties worden geëist van welke deskundigen. Er immers een rechtstreeks verband tussen de hoogte van de gestelde eisen en de hoeveelheid deskundigen die daaraan (althans in potentie) kan voldoen en mitsdien voor de gerechten als deskundige beschikbaar is. Vanuit kwaliteitsoogpunt roept ook het voorgestelde artikel 176, lid 2 vragen op. De Raad veronderstelt dat ook de door verdachte uit hoofde van deze bepaling aanbevolen c.q. voorgedragen deskundigen aan bepaalde kwalificatie-eisen dienen te voldoen. Uit de tekst van het wetsontwerp noch uit de memorie van toelichting kan dit echter blijken.

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 4 van 10

In de memorie van toelichting wordt ook een nadere beschouwing gemist over hoe de deskundigheid van een (potentiële) deskundige zal moeten worden bepaald of getoetst en welke rechtsmiddelen voor een niet toegelaten deskundige eventueel tegen in dat kader genomen beslissingen open zullen staan. Met name verneemt de Raad graag of beoogd wordt dat de gerechten zelf deze taken zullen moeten vervullen, dan wel dat daarvoor een extern gremium zal worden ingesteld.

De Raad geeft u in overweging het bovenstaande bij uw besluitvorming te betrekken en is vanzelfsprekend gaarne tot nader overleg ter zake bereid.

Hoogachtend,

D.J. van Dijk,
Lid van de Raad

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 5 van 10

Bijlage 1: Artikelsgewijze- en redactionele vragen en opmerkingen

Algemeen

- Het wetsvoorstel introduceert een nieuwe titel IIIC betreffende de deskundige. De Raad mist Ter zake een beschouwing in hoeverre de benoeming van een deskundige door de rechter-commissaris ingevolge deze titel (en dus buiten het gvo om) als daad van opsporing of een daad van vervolging moet worden aangemerkt. Dit onderscheid is in de rechtspraak van groot belang in verband met de toepassing van de verjaringsregime en de *undue delay*-jurisprudentie ingevolge artikel 6 EVRM.
- In veel bepalingen worden bevoegdheden (exclusief) toegekend aan de *rechter*-commissaris. Kan onder worden toegelicht waarom er voor is gekozen dezelfde bevoegdheden, vooral in het kader van het inwinnen van deskundigenberichten voor de terechtzitting- niet toe te kennen aan de *raadsheer*-commissaris?

Artikel 51i lid 1

- Hoe verhoudt het geven van informatie over het doen van onderzoek op een terrein, waarvan hij specifieke en bijzondere kennis bezit, zich tot de formulering van art. 343 Sv? Moet artikel 343 Sv in dit verband aangepast worden?

Artikel 51i lid 2

- In artikel 51i lid 2 wordt bepaald dat schriftelijk verslag moet worden uitgebracht. Dit lijkt iets te absoluut geformuleerd gelet op de bevoegdheid van de rechter-commissaris in art. 511 lid 2 om te bepalen dat mondeling verslag kan worden uitgebracht.

Artikel 51j (algemeen)

- Waarom wordt juist in dit artikel niet ook opgenomen dat het de *plicht* van de deskundige is dat deze moet verklaren naar waarheid, volledig en naar beste inzicht verslag uit te brengen. Dit artikel beoogt immers de rechten en verplichtingen van deskundigen te omschrijven?
- Is het niet verstandig uitdrukkelijk te regelen dat de deskundige ook andere deskundigen mag raadplegen (zoals in de Franse regeling uitdrukkelijk is bepaald)? Of moet men dan eerst “terug” naar de opdrachtgever?
- Is het niet verstandig uitdrukkelijk te regelen dat de deskundige ook de verdachte en/of getuigen mag “verhoren”? Het komt wel eens voor dat een deskundige die zich dient uit te laten over de betrouwbaarheid van de verklaringen van een getuige zelf de getuige vragen gaat stellen. Mag dat? (Vgl. par. 80 van de Duitse StPO)
- In de MvT wordt opgemerkt dat het bij de taak van de deskundige zou gaan om het doen van onderzoek aan een persoon of object. Deze laatste beperking is terecht niet opgenomen in de tekst van de voorgestelde bepaling (vgl. bijv. kogelbaanonderzoek). Het verdient derhalve overweging de MvT op dit punt aan te passen.

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 6 van 10

Artikel 51j lid 1

- Redactioneel is deze bepaling weliswaar ongewijzigd ten opzichte van het huidige recht, maar de context waarin deze figureert zal als gevolg van het conceptwetsvoorstel wijzigen. Met name is dit het geval omdat het ontwerpvoorstel een “voorkeursrecht” ten aanzien van de te benoemen deskundige aan de verdachte toekent.

Dit laatste draagt het risico in zich verdachten veelvuldig dezelfde deskundige(n) benoemd zullen willen zien, hetwelk de rechter(-commissaris) dan als regel ingevolge artikel 176, lid 2 niet eenvoudig zal kunnen weigeren. Als dan bovendien de deskundige deze opdrachten(en) niet kan weigeren kan voor de deskundige een onwerkbaar situatie ontstaan, en kunnen procedures langdurig worden vertraagd. Voorts is niet duidelijk hoe de rechter in deze situatie de deskundige zou kunnen dwingen de benoeming te aanvaarden. Soortgelijke problemen kunnen zich voordoen indien de verdachten een buitenlandse deskundige benoemd wenst te zien.

Het lijkt derhalve te voorkeur te verdienen in ieder geval meer “ontsnappingsmogelijkheden” voor de deskundige en/of de rechter in te bouwen, welke deze in genoemde situaties kunnen worden aangewend om een benoeming te weigeren c.q. om af te wijken van een verzoek van een verdachte tot benoeming van een bepaalde deskundige.

Artikel 51j lid 2

- Hoever strekt het in deze bepaling gehanteerde begrip “geheimhouding”? Betekent het dat de deskundige niet bij andere deskundigen informatie mag vragen of een andere deskundige een deel van het onderzoek mag laten doen, als daartoe de noodzaak bestaat?

Artikel 51j lid 3

- Waarom is uitgesloten dat het hof ambtshalve, al dan niet gehoord het OM, tot schrapping van een deskundige overgaat bij disfunctioneren van de deskundige?
- Waarom wordt het bepaalde in artikel 51k derde lid Sv in artikel 176 lid 2 van overeenkomstige toepassing verklaard?

Artikel 51j lid 4

- De artikelverwijzing “artikelen 217 tot en met 220” moet waarschijnlijk worden gewijzigd in “artikelen 217 tot en met 219a”.

Artikel 51j lid 5

- Het is onduidelijk vanaf welk moment de deskundige zich tot de rechter-commissaris kan wenden. Enige beschouwing omtrent de materiele criteria op basis waarvan de rechter-commissaris kan beoordelen of het onderzoek in het belang van het onderzoek is ontbreken bovendien. Onduidelijk is ook of de rechter-commissaris alvorens te beslissen de ovj in de gelegenheid moet stellen zich over de toe te kennen vergoeding uitsprekt gehoord worden. Evenmin is helder of de verdachte c.q. de deskundige om een voorschot kan vragen. De Raad meent dat deze vragen of in de wet zelf moeten worden beantwoord, dan wel dat daarin een wettelijke basis wordt gegeven voor nadere regeling bij lagere regelgeving.

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 7 van 10

Artikel 51k lid 2

- Tekst aanpassen te weten: “ ... geschiedt **op** een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze en **voor** een termijn”

Artikel 51l lid 2:

- Moet hier niet in plaats van de term “rechter-commissaris” de term “rechter” gebezigd worden?

Artikel 51m (algemeen)

- Deze bepaling lijkt onvoldoende te zijn afgestemd op de elders in het Wetboek van Strafvordering geformuleerde zittingsvoorschriften. Zo rijst de vraag hoe art. 51i, lid 1 zich verhoudt tot artikel 315 Sv. Opmerking verdient ook dat in artikel 299 lid 1 (dat blijft gehandhaafd) staat vermeld dat de deskundige wordt beëdigd “zijn taak naar geweten te zullen vervullen”. In het voorgestelde art. 51m, lid 2 staat hierbij de toevoeging “en naar de waarheid” (zie ook art. 228 lid 1). Welke eed moet nu van de deskundige worden afgenomen?.

Artikel 51m lid 1

- Moet de raadsman nog apart genoemd worden (zoals bij art. 150 lid 1)? Art. 331 Sv is niet van toepassing.

Artikel 51m lid 2

- Met plaatsing van lid 2 in het algemene deel kan de indruk worden gewekt dat de deskundige altijd wordt beëdigd dat is blijkens 216 Sv niet de bedoeling. Moet lid 2 zo begrepen worden dat het daar bepaalde alleen ziet op de zittingsrechter?

Artikel 147

- Art. 310 Sv moet nog aangepast worden (aldaar staat een verwijzing naar art. 147 Sv)

Artikel 150 lid 3

- Verwijzing naar “het onderzoek bedoeld in het eerste lid” onduidelijk, omdat in lid 1 helemaal niet over een onderzoek wordt gesproken, maar alleen over de benoeming van een vaste deskundige.
- Wordt in het derde lid een *limitatieve* opsomming gegeven van de gebieden waarop ingevolge lid 1 een deskundige mag worden benoemd?
- Ziet de Raad het juist dat wordt verondersteld dat uit het conceptwetsvoorstel volgt dat reclasseringsmedewerkers en bedienaars van ademanalyse ook als vaste gerechtelijke deskundigen aangewezen worden?

Artikel 150a lid 1

- Kan het niet zo zijn dat het belang van het onderzoek zich ertegen verzet dat de verdachte – voor zover deze tenminste bekend is – onmiddellijk van het onderzoek op de hoogte komt, bijvoorbeeld wanneer de verdachte nog niet is aangehouden en deze door de kennisgeving voor het eerst op de hoogte zou geraken van het onderzoek?

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 8 van 10

- Hoe dient te worden gehandeld als er sprake is van een NN-verdachte of als de verdachte pas in loop van onderzoek bekend wordt?

Artikel 150a lid 2

- Wat betekent gelijke kennisgeving? Aan wie? Komt er een moment waarop belang onderzoek zich er niet meer tegen kan verzetten dat de kennisgeving wordt gedaan en moet dan direct alsnog de kennisgeving worden gedaan?

-

Artikel 150a lid 3

- Bij wie en binnen welke termijn moet verdachte zijn verzoek om tegenonderzoek indienen?

Artikel 150b algemeen

- Is het niet verstandig bepalingen op te nemen over de termijn waarbinnen beslist dient te worden dan wel een termijn waarbinnen de verdachte bij de rechter-commissaris kan aankloppen?
- Als de rechter-commissaris kort voor de zitting benaderd wordt, moet hij de beslissing kunnen overlaten aan de meervoudige kamer. Dat geschiedt thans ook in het kader van aanvragen van mini-instructies.
- Hoe komt de rechter-commissaris aan de benodigde informatie als hij niet beschikt over een dossier, met name niet als er geen gvo loopt?
- Moet niet worden bepaald dat de rechter-commissaris de OvJ hoort (mondeling of schriftelijk) alvorens te beslissen op een hem voorgelegde weigering tot benoeming? Het horen kan informatie opleveren die niet in de motivering van de weigering is opgenomen. Vgl. ook de regeling van de mini-instructie.
- Kan van deze procedure (en van de voorafgaande) mogelijkheid aan de OvJ om benoeming van een deskundige te verzoeken) ook gebruik worden gemaakt tussen eerste aanleg en hoger beroep? Vgl. opnieuw de regeling van de mini-instructie.
- Is het niet raadzaam in de wettekst op te nemen dat de OvJ bijzondere voorwaarden kan opnemen, zoals dat in art. 51j uitdrukkelijk voor de rechter wordt bepaald?

Artikel 150b lid 1

- Heeft deze bepaling betrekking op de weigering tot benoeming van een deskundige in het algemeen of van een bepaalde deskundige, dan wel van beide?

Artikel 150b lid 2

- Hier zou misschien ook iets kunnen worden opgenomen over de te volgen procedure (mondeling of schriftelijk), in ieder geval zou de MvT daar enige woorden aan kunnen wijden.
- Is bij "uitbreiding van het onderzoek" sprake van een onderzoek in het algemeen dan wel een onderzoek dat reeds door de deskundige wordt uitgevoerd en daar de uitbreiding van?
- Vage termen "voorleggen" vervangen door "in beroep komen" en de bepaling aanvullen met de termijn waarbinnen dit moet gebeuren en de termijn waarbinnen de RC moet beslissen.

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 9 van 10

artikel 176 algemeen

- Als gemis wordt ook hier ervaren dat de amvb niet beschikbaar is waarin is vermeld welke kwalificaties worden geëist voor welke deskundigen en hoe overigens deskundigheid kan worden bepaald of getoetst, en evenmin in de memorie van toelichting meer in algemene zin materiële criteria ter zake zijn genoemd.

artikel 176 lid 2

- Hoeven de door verdachte aanbevolen deskundigen niet aan bepaalde kwalificatie-eisen te voldoen?
- Waarom is het bepaalde in artikel 51k derde lid in artikel 176 lid 2 Sv van overeenkomstige toepassing verklaard?
- Zou art. 51i derde lid Sv van toepassing verklaard kunnen worden? Of kan in de toelichting een opmerking worden toegevoegd dat het de bedoeling is dat wordt aangesloten bij de kwaliteitseisen ingevolge art. 51i lid 3 Sv?
- Betekent de voorgestelde bepaling dat als de verdachte in het kader van een psychiatrisch onderzoek een bepaalde deskundige voorstelt, dat de rechter-commissaris dan verplicht is deze te benoemen (tenzij het belang van het onderzoek dit verbiedt), terwijl die deskundige geen vaste deskundige is en niet tot de deskundigen behoort die tot de kring behoren waaruit de FPD put? Als dat het geval is, kan dit tot ongewenste gevolgen leiden. Er is een aantal deskundigen in dit land bij wie bij voorbaat de kans groot is dat deze niet tot verminderde toerekenbaarheid dan wel een tbs-advies zullen komen. Deze deskundigen worden thans vaak gevraagd voor een contra-expertise. Het moet mogelijk zijn dat de rechter-commissaris deskundige van de FPD (ook) benoemt.

artikel 176 lid 2

- Betekent “indien het belang van het onderzoek dit niet verbiedt” dat de aanbeveling van de verdachte - vrijwel steeds - moet worden opgevolgd, slechts een enkele uitzondering daargelaten?

artikel 176 lid 3

- De opsomming in artikel 176 lid 3 is niet limitatief. Waarom wordt dan toch een lijst opgenomen? Waarom is daarin niet opgenomen het onderzoek geestvermogens of een reclasseringsrapportage?

Artikel 176a lid 1

- Is het nog wel zinvol te bepalen dat onderzoek geschiedt in aanwezigheid van de rechter-commissaris? In het algemeen zal de RC er niet bij aanwezig hoeven en kunnen zijn. hoe kan de RC op de hoogte zijn/ komen van zo'n onderzoek?
- Waarom wordt hier verwezen naar art. **51i** lid 1? Art. 176a lid 1 gaat over onderzoek als bedoeld in art. **51i lid 1**, maar laatstgenoemd artikel gaat over de benoeming.

datum 30 mei 2006
kenmerk UIT 8804 / ONTW AK
pagina 10 van 10

Artikel 176a lid 2

- Moet er van het onderhoud ten overstaan van de RC verslag worden gedaan? Het komt wel voor dat advocaten een brief opstellen naar aanleiding van een onderhoud en in de slotzin opmerken dat als men er niets meer van hoort de weergave van een onderhoud juist is. Een dergelijke benadering kan tot problemen leiden, als niet iedereen even alert is.
- Waarom kan de officier van justitie geen verzoek tot een onderhoud/bemiddeling als hier bedoeld indienen?
- De term “noodzakelijk schijnt” is als beoordelingscriterium te vaag en in het licht van de verdere terminologie van het Wetboek van Strafvordering onvoldoende helder. Hier moet waarschijnlijk een keuze gemaakt worden tussen de formuleringen als “voorzover zulks in het kader van het onderzoek noodzakelijk is” en “voorzover door het niet inwilligen van het verzoek het openbaar ministerie in zijn vervolging of de verdachte in zijn verdediging wordt geschaad” (vgl art. 288, lid 1 Sv)
- Komt aan de raadsman van verdachte een aanwezigheidsrecht toe?
- Geldt het “gelegenheid geven” onverkort en te allen tijde?

Artikel 176b, lid 3

- De verwijzing naar art. 176a leden 2-4 is onjuist. Artikel 176a kent drie leden.

Artikel 288, lid 1

- Art. 299 lid 1 zal moeten worden aangepast, gelet op de voorgestelde wijziging in art. 288 lid 1 en het nieuw voorgestelde art. 51m lid 2.
- Houdt “verklaren” hier zowel mondeling- als schriftelijk verklaren in?

///